

Scenariusz zajęć przyrodniczych

wykonany w ramach projektu:

„Ochrona rybołowa *Pandion haliaetus* na wybranych obszarach SPA Natura 2000 w Polsce”

LIFEPandionPL

LIFE15/NAT/000819

przeznaczony do realizacji w klasach VI SP.

Temat: Rybołów w skrajnym zagrożeniu.

Cel: Uczeń rozumie, że rybołów jest w Polsce ptakiem skrajnie zagrożonym wyginieciem.

Kryteria sukcesu:

1. Uczeń wymienia podstawowe informacje dotyczące rybołowa, tj. nazwę, tryb i środowisko życia, przystosowania do łowienia ryb.
2. Uczeń wyjaśnia, co to znaczy, że rybołów jest w Polsce gatunkiem skrajnie zagrożonym.
3. Uczeń opisuje działania, które już się podejmuje, aby chronić rybołowa w naszym kraju.
4. Uczeń ocenia jakie zachowania ludzi mogą przyczynić się do poprawy sytuacji rybołowa w Polsce.
5. Uczeń proponuje w jaki sposób zwiększyć wiedzę społeczeństwa o rybołowie.

Formy nauczania: lekcja w klasie (nauczyciel pełni rolę moderatora i pomagającego)

Metody nauczania wg Klimowicz (2005):

- metody aktywizujące:
 - wchodzenie w rolę (przeprowadzanie wywiadów),
 - analizowanie i rozwiązywanie problemów (burza mózgów)
 - uczenie się w małych zespołach (plakat podsumowujący treść zajęć)

Czas trwania: 45 minut

Środki dydaktyczne:

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach instrumentu finansowego LIFE
Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
oraz Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe i Komitetu Ochrony Orłów

- książka o rybołowie wydana przez Lasy Państwowe, z zakrytą okładką
- przykładowe pytania do rybołowa (załącznik nr 1)
- transmisje online z gniazd rybołowa:

a) Nadleśnictwo Jedwabno (RDLP Olsztyn) <https://www.youtube.com/watch?v=SKc-AtuNyYg>

b) Nadleśnictwo Barlinek (RDLP Szczecin) https://www.youtube.com/watch?v=IIUYZHXtF_8

Środki audiowizualne (opcjonalnie):

- komputer klasowy z dostępem do Internetu + rzutnik

Materiały pomocnicze:

- zeszyty przedmiotowe uczniów
- długopisy
- kartony
- mniejsze kartki
- mazaki, kredki
- kleje

Przebieg lekcji:

1. Wprowadzenie do zajęć (ok. 2 min.).

Po przywitaniu z uczniami, nauczyciel informuje ich, że dzisiejsze zajęcia będą poświęcone pewnemu gwiazdorowi, znanemu szerszej publiczności z własnego kanału na YouTube. Gwiazdor ten ma od jakiegoś czasu kłopoty i potrzebuje pomocy. Zadaniem uczniów będzie odgadnięcie w trakcie wywiadu o kogo chodzi oraz dowiedzenie się na czym polegają jego kłopoty.

Przedstawicielem gwiazdy w klasie będzie nauczyciel, który ma o nim pełną wiedzę i to on będzie odpowiadał na pytania uczniów. Posiada również pod ręką jego biografię (w rzeczywistości podręcznik o rybołowie przygotowany przez LP), więc informacje, których ewentualnie zapomni, będzie mógł sprawdzić w książce.

2. Wywiad z rybołowem – wprowadzenie najważniejszych informacji o gatunku oraz jego statusie pod kątem liczebności w naszym kraju (ok. 10 min.).

W celu przeprowadzenia przez uczniów wywiadu z „gwiazdą”, nauczyciel siada na środku sali, a uczniowie w podkowie tak, aby wszyscy dobrze się widzieli. Każdy z uczniów ma przygotowany zeszyt oraz coś do pisania, dzięki czemu będzie mógł notować najważniejsze informacje (nauczyciel podkreśla, iż notatki wykonane w czasie wywiadu będą wykorzystane w dalszej części lekcji, więc ważne jest aby wykonać je rzetelnie). Nauczyciel przypomina, że najważniejszym celem przeprowadzających wywiad będzie ustalenie kim jest* i jakie kłopoty ma nasz gwiazdor. Uczniowie zadają pytania, a nauczyciel udziela odpowiedzi. Uczniowie mogą pytać o wszystko, co dotyczy wyglądu, trybu i środowiska życia oraz kłopotów głównego bohatera, oprócz bezpośredniego pytania „kim jesteś” i „jak się nazywasz”. Pierwszych kilka pytań lub pierwsza seria pytań powinny zaczynać się od pytajnika „czy”, a dopiero po nich powinny pojawić się pytania otwarte. Jeśli uczniowie będą mieć kłopoty z wymyśleniem własnych pytań lub gdyby ciężko było im zgromadzić wszystkie potrzebne informacje, nauczyciel może nieco ich nakierowywać, podpowiadać, zadając pytania typu: Czy wiecie już jak wyglądam? A czy wiecie już gdzie mieszkam? Jeśli nauczyciel uzna to za lepsze rozwiązanie, uczniowie mogą losować gotowe pytania, zamiast ich wymyślania (ich propozycje znajdują się w załączniku 1 – do druku lub przepisania). Nauczyciel powinien również odpowiednio wyczerpująco odpowiadać na pytania uczniów tak, aby ostatecznie dzięki wywiadowi zdobyli następujące informacje o rybołowie:

- że jest dużym, drapieżnym ptakiem, spędzającym ciepłą część roku m. in. w Polsce
- że jest zależny od dwóch środowisk: leśnego (gdzie gniazduje) i wodnego (gdzie żeruje)
- że żywi się wyłącznie rybami
- że jest świetnie przystosowany do polowania w środowisku wodnym (tak samo długie i silne pazury na wszystkich czterech palcach, odwracanie zewnętrznego palca tak, aby ofiara chwyтана była dwoma pacami z każdej strony, hydrofobowe pióra, zamykanie nozdrzy w czasie nurkowania, niezwykle szybkie przejście od lotu ślizgowego do pikowania)
- że pomimo objęcia rybołowa ochroną bierną, w Polsce jego liczebność od jakiegoś czasu spada i obecnie jest gatunkiem zagrożonym (na terenie kraju znajduje się zaledwie 25 par lęgowych; dla porównania w Szwecji żyje ponad 4000 par)
- że przyczyny takiego stanu są złożone i niejednoznaczne, natomiast często wiążą się z działalnością człowieka (zabudowywanie brzegów zbiorników pod infrastrukturę wypoczynkową i

sportową, uprawianie sportów wodnych, hałas i zanieczyszczenie zbiorników wodnych, wędkarstwo, strzelanie do rybołówów, brak odpowiednio wysokich drzew do zakładania gniazd)

- że leśnicy i ornitolodzy od wielu lat próbują mu pomóc, m. in. poprzez tworzenie większej liczby miejsc dogodnych do zakładania gniazd czy nawet tworzeniu gotowych miejsc do lęgów (np. na słupach energetycznych), montaż zapór leśnych na drogach, tak aby uniemożliwić wjazd samochodów pod gniazda, edukację - szczególnie wśród właścicieli stawów hodowlanych.

Źródłem potrzebnych informacji dla nauczyciela jest wymieniona w środkach dydaktycznych książka o rybołowie.

*Uczniom najprawdopodobniej nie uda się w czasie wywiadu zgadnąć samej nazwy „rybołów” (prawdopodobnie dojdą do informacji, że chodzi o jakiegoś ptaka), ale ważne jest to, aby mimo wszystko jak najwięcej dowiedzieli się o cechach i sytuacji rybołowa w Polsce. Nazwę może podać nauczyciel na koniec wywiadu lub uczniowie mogą ją sprawdzić sami w trakcie kolejnej aktywności na lekcji.

3. Oglądanie transmisji online, pokazującej gniazdo rybołowa na kanale YouTube (ok. 4 min.).

W celu ostatecznego potwierdzenia tożsamości gwiazdy oraz udowodnienia, że ma on swój kanał w serwisie YouTube, nauczyciel zaprasza uczniów na obejrzenie fragmentu transmisji online z gniazda rybołowa (linki do wyboru podano w środkach dydaktycznych) (ok. 2 min). Na koniec wyświetlanego fragmentu nauczyciel może podyskutować z uczniami, czy spodziewali się, że rybołów może mieć swój kanał video i fanów, którzy śledzą jego losy oraz jak sądzą, dlaczego ludzie mogą się interesować i chętnie podglądać życie rybołowa.

4. Tworzenie plakatów – wprowadzenie i utrwalenie wiadomości o rybołowie i potrzebie jego ochrony (ok. 20 min.).

Nauczyciel dzieli uczniów na 2 grupy. Każda z nich staje się na czas zadania agencją reklamową, której klientem będzie rybołów. Ich zadaniem będzie zadbać o to, by kariera rybołowa rozwijała się jak najlepiej. W tym celu każda grupa opracowuje plakat reklamowy na temat:

- grupa I - „Jak ciekawie zareklamować rybołowa, aby ludzie dowiedzieli się o nim i go polubili?” (z wykorzystaniem informacji m. in. o budowie, trybie życia i przystosowaniach rybołowa do połowów w wodzie, które zdobyli w czasie wywiadu).
- grupa II – „Co można zrobić aby pomóc rybołowom w przetrwaniu?”, z wykorzystaniem wiedzy o zagrożeniach i działaniach ochronnych podejmowanych w stosunku do rybołowa, które zdobyli w czasie wywiadu).

Obie grupy wykonują swoje plakaty na dużych kartonach, dowolną techniką. Nauczyciel pełni rolę doradcy i służy pomocą merytoryczną. Podkreśla również, że najważniejsza w plakatach jest wiedza i pomysły, a nie ich walory plastyczne.

5. Podsumowanie (ok. 9 min).

Po wykonaniu plakatów przedstawiciele grup prezentują po kolei swoje plakaty drugiej grupie. Jeśli starczy czasu, mogą zastanowić się nad powieszeniem plakatów w ogólnodostępnym miejscu w szkole czy kampanii informacyjnej na temat rybołowa i jego ochrony, która mogliby sami zaplanować i przeprowadzić. Dyskusję nad tym można również przenieść na koło zainteresowań lub godzinę wychowawczą. Na pożegnanie nauczyciel podaje uczniom temat lekcji i wyjaśnia, dlaczego nie mógł tego zrobić na początku (zdradzenie nazwy „rybołów”).

Propozycje pytań do rybołowa:

Czy jesteś człowiekiem?
Czy jesteś zwierzęciem?
Czy żyjesz w Polsce?
Czy masz nogi?
Czy potrafisz latać?
Czy potrafisz pływać?
Czy masz włosy?
Jak duży jesteś?
Czy masz usta?
Jak wyglądają Twoje nogi?
Jaki masz kolor?
Gdzie mieszkasz?
Co lubisz jeść?
Jak wygląda Twoje mieszkanie?
Jak zdobywasz jedzenie?
Czy potrafisz łapać ryby?
Jakie masz przystosowania do zdobywania jedzenia?
Czy lubisz zmiany?
Dlaczego jesteś smutny?
Na czym polega Twój problem?
Czy ludzie jakoś próbowali Ci już pomóc?
Czy wiadomo co Ci szkodzi?

